

VIGILIA

1979
október

BELON GELLÉRT
ÖREGSÉG ÉS A BIBLIA

MAGYAR IMRE
AZ ÖREGEDÉS

HARSÁNYI ISTVÁN
TÉVHITEK AZ ÖREGSÉGGEL KAPCSOLATBAN

Rába György: **Az öreg költő**

Kipke Tamás: „**Egyre sötétebb alagút...**”?

Kiss István: **Hogyan lehet szépen megöregedni?**

Lukács László: **Második gyermekkorunk**

Hegyi Béla: **Dienes Valéria bölcsessége (I.)**

Jancsovcics Antal: **Antonio Vivaldi**

Sinkó Ferenc: **Margaréták és árvácskák (elbeszélés)**

Major-Zala Lajos, Boross László és Balázsovcics Mihály **versei**

Zenei notesz (Sz. Gy.) — **Vas István, a tanulmányíró** (Siki Géza)
A barokk zene útjain (R. L.) — **Jutalomjáték** (R. L.) — **Tájékozódás**

Précis: français, deutsch, English

10

Ára 16 Ft

BELON GELLÉRT	Öregség és a Biblia — — — — —	649
BALÁZSOVICS MIHÁLY	Nekifeszítem mellemet a szélnek; Hozzám hasonló (versek) — — — — —	652
RÁBA GYÖRGY	Az öreg költő (Rónay György verséről) — — — — —	653
MAGYAR IMRE	Az öregedés — — — — —	657
BOROSS LÁSZLO	Naplórészlet; Fogódkodókért; Gandhi utolsó szavai; Hagyta és hagyod; Ostor csattan (versek) — — —	664
HARSÁNYI ISTVÁN	Tévhiték az öregséggel kapcsolatban — — — — —	665
KIPKE TAMÁS	„Egyre sötétebb alagút...”? — — — — —	676
KISS ISTVÁN	Hogyan lehet szépen megöregedni? — — — — —	682
LUKÁCS LÁSZLO	Második gyermekkorunk — — — — —	687
LIBISCH GYÓZÓ	A boldog öreg (Pázmándi Horváth Endre költeménye) —	689
MAJOR-ZALA LAJOS	Szó; Ars poetica I.; Ars poetica II.; Ars poetica III. (versek) — — — — —	692
HEGYI BÉLA	Dienes Valéria bölcsessége (II. rész) — — — — —	694
JANCSOVICS ANTAL	Antonio Vivaldi — — — — —	700
SINKO FERENC	Margaréták és árvácskák (elbeszélés) — — — — —	704

NAPLÓ

Síki Géza: Vas István, a tanulmányíró — 710; *R. L.*: A barokk zene útjain — 712; *Szabados György*: Zenei notesz — 713; *R. L.*: Jutalomjáték — 714; *Tájékoztató* — 715; *Idegen nyelvű tartalomjegyzék* — 717.

Felelős szerkesztő: DOROMBY KÁROLY

Felelős kiadó: VÁRKONYI IMRE

Laptulajdonos: *Actio Catholica*

Szerkesztőség és Kiadóhivatali Ügyintézés: Budapest V., Kossuth Lajos u. 1. Telefon: 173-498, 173-933. Postacím: 1364 Budapest, Pf. 111. Terjeszti, előfizetési és templomi árusítás: *Vigilia* kiadóhivatala, árusítja a Magyar Posta is. A *Vigilia* csekszámla száma: OTP 37.343—VII. Hazai előfizetések külföldre: Posta Központi Hírlapiroda, Budapest V., József Nádor tér 1. Postacím: 1900 Budapest. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H-1389 Bpest, Pf. 149. Nyugati országokban az évi előfizetési ár: 16,50 USA dollár, vagy ennek megfelelő összegű más pénznem. Átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (H-1850 Budapest) a Kultúra 024-7. sz. csekszámlájára, feltüntetve, hogy az előfizetés a *Vigilia* című lapra vonatkozik. A szocialista országokban előfizethető a helyi postahivatalokban is. Egyes szám ára: 16,— Ft. Előfizetés: egy évre 180,— Ft, félévre: 90,— Ft, negyedévre: 45,— Ft. Megjelenik minden hónap elején. Index-szám: 26.921 HU ISSN 0042-6024.

árnyalatra képes eszközből. Maurice André nem bravúrokra törekszik, hanem annál többre, az anyaggal teljesen azonosulva leheletnyi finomságok tolmácsolására éppúgy képes, mint a váratlan érzelmi ingadozások megszólaltatására. Nagyon nehéz volna ennek a valóban varázslatos hangszeres teljesítménynek minden összetevőjét felfejteni és megmagyarázni, a hallgató egyszerűen lenyűgözve figyeli a művész könnyedségét, s a művek iránti alázatát. A kísérő együttesnek legnagyobb dicsérete, hogy játéka méltó a nagy vendég teljesítményéhez. (SLPX 12143)

Barokk orgonaműveket játszik új lemezén Lehotka Gábor. Nála mindig az értelmzés intellektuális biztonsága, a

pontos és érzéletes hangszínváltás és a játék kristályosan áttetsző világossága ragadja meg a hallgatót. Izig-vérig modern felfogásban közeledik a barokk világához, érzelmeit visszafogja, illetve teljesen alárendeli a mű leírt hangjainak. Épp ezzel az alázatos azonosulással ér el mindig hatást, s ez magyarázza lemezeinek rendkívüli sikerét. Minden felvétele felfedezéseket is hoz: ezúttal Franz Xaver Murschauser Aria pastoralis Variata és Böhm a-moll preludium és fűgájának virtuóz, helykönnyű előadásával bizonyítja, hogy a barokk zene szinte végtelenül gazdag, s mindig további szépségeket, meglepetéseket kínál. (Hungaroton SLPX 11980)
(R. L.)

ZENEI NOTESZ

ZENEI ÉS SZELLEMI OTTHONOSSÁG. A kultúráknak is van életösztönük.

Bennük valóban, minden az emberből fakad, az ember a csoda. Élnek, mert élteti őket az ember képzelgő szelleme, felékesítve sajátos jelekkel, hangzatokkal, alakzatokkal — otthonosságot kerítve bennük és őrizve általuk.

Minél zártabb a lét és mennél fojtottabb az ember, erejük annál magvasabb, világuk annál egységesebb. Egy kultúra az idők sorozatos és kíméletlen törő-hajlító-szagató próbáit kiállva lesz kötő és éltető szellem-anyag, közösség megtartó jellegzetesség, rugalmas ellenérő, a kifáradásig, és tovább.

A mai élet termékeny rajzása során sokféle világ, sokfajta kultúra érinti meg egymást, eddig nem tapasztalt változatossággal és sietséggel. Ezt a hatalmas mozgást, amely mély átalakulást okoz az emberben és a kultúrákban (s így világunkban is), a technika révén a rögtön-felszabadultabbá vált ember könnyebb mozgás-lehetősége okozza, és az ősi törvény, hogy a dolgok visszafordíthatatlanul szóródni, egybefonódni, kiegyenlítődni törekcszenek. Ha szokásaik mellett a kultúráknak öntudatuk is van, (nem hegemon, de bensőségeséget őrző és szabad), úgy nem félnek, s csak akkor nem félnek e kikerülhetetlen változástól. Mert egy más, ismeretlenebb és

tágabb határba jutva, épp bensőségeségük szabadsága az, ami számukra ezt az új, messze-nyújtózóbb világot is otthonossá teheti.

A zene, mint annyi hasonló más dolog, szintúgy megszenvedti korunknak ezt a mély folyamatát. De mintha képtelen lenne megbirkózni vele. A műzene nyelve ma jobbra épp a bensőségeséggel nélkülözi, holott sokkal halaszthatatlanabban kellene betöltenie amit évezredek óta és ma is, és egyre inkább ígér természete: a művészetek között a legkevésbé tűri a lélektelenséget és homályt. A sokk, amit ránk csördített ez a század, a némaság és a közöny soha nem hallott csöndjeit nyitotta meg benne. Reménytelen hangokba fogta az éneklő gégét és moloch-kegyetlenségűre a hangszereket. A múzeumban tabuvá vált minden eredendő jellegzetesség: inkább matematikai-fizikai modelleket, tárgyas szabályokat szolgál, hideg világot látta, kevésbé hordoz és követ benső élményeket. Igényes kereső, de mechanisztikus. Művészet-volta ellenére a tudományosság rabságában él, emlékmű-szerűen, és állásfoglalás mentes „objektivitással”. Nem vállal tartást, vagy érzelmi ellenvéleményt. Nem veszi észre, hogy minél érzéketlenebb, annál kevésbé hordoz eszményt és ad feloldást. A lélek örömtelen állapota hódít és hódoltat benne ma. Nem képes rituálisan megnyitni és beavatni az embert mítoszába, mert nincsen mítosza.

Pedig a népek zenéje: a keleti zene, Afrika, Óceánia, Amerika, a magunk és mindazok zenéje, akik erről a töről szépet és igazat virágoztak — ezt teszi. Ezt tette Bach, Muszorgszkij, Bartók, ezt a gregorián, ezt a zsoltárok, a tánccok, a siratóénekek. Lehet olyan művészet egyáltalán, amely megkerüli a személyes embert — a legmagasabbrendű realitást — és létét: a folytonos közöséget, s a közösség sajátos szellem-arccát?

Ha van még beavatottság valahol, úgy most is ott és akkor támad fel bennünk, amikor időtlennek tűnő jelek, rajzolatok, örök-igazság terhű ábrák feszülnek föl a művészetben. Olyan hangzatok, melyek legbensőbb sejtéseink és leghőbb reményeink gyönyörű képzetét szegeznek szembe a közönnel, a félelemmel és a pusztulással.

A kitartó ragaszkodás a hagyományhoz, ezért csak látszólag értelmetlen, idejét múlta dolog. A közösségi életnek, a kultúra belvilágának, a szellem otthonosságának tartós záloga ez, még ha folyton változó-alakuló is, és néha unalmas. A népzene legmélye valami ősi egységről, közös, azonos alapú (jelrendszerű) művészetéről hoz híreket és nem véletlen ez az aktualitás. Úgy tűnik,

JUTALOMJÁTEK

Van, amikor azért hallgatunk operát, hogy elgondolkozzunk, s igyekezzünk felfogni a zeneköltő nekünk zánt és minden koron átvilágító üzenetét. S van, midőn a művet belepné a feledés pora, ha nem kínálna olyan szerepeket, olyan énekesi bravúrokat, amelyek minden időben próbatételre csábítják a legjobbakat. Nyilván az utóbbi szempont vezérelte a Magyar Hangfolyóirat Vállalatot, amikor Sass Szilviával a címszerepben lemezre vette Cherubini Medea című operáját. Igaz, a görög mitológiának mindig lehet a korszakokon át-sugárzó szellemi üzenete, minden kor*

most egy új összehajlás, egy színeivel, sajátosságaival is szükségszerű együvé-tartozás készülődik: ma egész bolygónk gondját-baját, áttekinthető örökét, friss ámulását kell szellemünknek és érzelmeinknek fölszívnia, meghallania. A művészet átölelő, egyetemes bensősége lehet majd ez új otthonosság új hagyomány, s a zenének, az „új zenének” ebben nagy emberi és művészi feladata van — a legvégső üzeneteket, a legmélyebb egyetértések rejtőző indulat-áramát kell befogadnia és korszerű nyelven megszólaltatnia. Újra fel kell nőnie különleges szerepéhez, ahhoz a hanghoz, ahhoz a teljességhez, ami a filozófiák és a művészetek fölé emelte.

Ez a tágasabb és egységesebb szellemű világgá való átalakulás azonban egyetlen élő kultúrát sem némíthat el, zárhat ki élethalálharc úrügyön. És nem szenvedhet egy sem felolvasztást, szétporlasztást meddő művészi kísérletezés, aktuális fogyasztás, vagy egyéb szempontok „oltárain”. Amíg egy kultúra, egy kultúra szelleme él, és élni akar — szólania, szólalnia kell, a maga sajátos szemlélete és rendező ösztöne szerint: ez a joga, az erénye, és a létjogosultsága. A nyitást, az összefonódásban való megújulást csak önként teheti. Törése nem lehet.

SZABADOS GYÖRGY

kitermeli a maga görögség-élményét — gondoljunk csak arra a már-már kultusszá növekvő érdeklődésre, mely első-sorban Kerényi Károly ösztönzésére alakult ki nálunk a harmincas évek irodalmi életében, megteremtve a maga sziget-jét — de Medea és Jaszón históriája aligha tartozik az igazán nagy élményt sugalló mitológiai történetek közé. Hogy Cherubini operája mégis előkerült a süllyesztőből, annak nyilván az a magyarázata, hogy olyan sugallatos karmester vállalkozott megszólaltatására, mint Lamberto Gardelli, s olyan kivételes énekes tehetség — rá igazán mondhatjuk, hogy sztár — akadt a címszerep elének-lésére, mint Sass Szilvia.

* Cherubini: Medea (Hungaroton, SLPX 11904-06)